

Archivum 94/4

Rádió és autó a közigazgatás szolgálatában.

Valamennyi közigazgatási tisztviselő, még inkább azonban a közigazgatási tisztviselői kar körén kívül álló magán egyén, aki ezzel a lassankint öncéllá váló ~~szervezet~~ ~~szervezet~~ szer-
vezettel: a magyar közigazgatással érintkeznek, egyetért abban,
hogy ez a közigazgatás reformra szorul, mert jelenlegi beren-
dezkedésében, ügyvitelében, működési szellemében s mondjuk meg
magyarul: egész lelkiségében nem alkalmas arra, hogy a magyar
államélet kifejezője, eredményeket létrehozó támasza, a magyar
állam európai kulturnívót jelentő feladatainak megvalósítója
legyen.

A magyar közigazgatás u.i. végső vonatkozásban magát a
magyar életet jelenti s kevés a kétség ~~XXXXXXXXXX~~ ~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~ az iránt, vagy még csak kevesen nem döbrentek rá ar-
ra az igazságra, hogy ez a közigazgatás jelenlegi formájában
nem illik bele egy új, modern, szociálisabb tartalmu, haladottabb
szellemű Európába, aminek pedig eljövételében hiszünk s elér-
kezésével a háboru lezajlása után valamennyien számolunk.

A magyar közigazgatás hibáit már sokan és sokszor megír-
ták. Különböző szempontok különböző hibáit róják fel bűnül.
Egyben azonban csaknem valamennyi szempont megegyezik, nevezet-
esen abban, hogy a magyar közigazgatás hibapontjainak ősfor-
rása bürokratikus tulajdonságában keresendő.

A bürokrácia összetett fogalom és sok mindent magában
foglal. De amikor, mint közigazgatási hibaforrást emlegetjük,
különösen egy tényezője jelentkezik előttünk: az irásbeliség,
/:aktagyár:/ami egyrészt lassuvá teszi az ügyvitelt, - lehető-
vé tévén e közben az aktasibolást, a felelősség alól való ki-
buvást, nem is beszélve a fölösleges munkáról és kiadásról, ami-
re az alábbiak során külön rá fogunk mutatni, - másrészt az
emberből csupán egy számot csinál s a szám mögött nem hajlan-
dó észrevenni az eltüntetett embert, akiért pedig az egész
közigazgatási szervezet létezik.

Igy és ezen az uton lesz a közigazgatás ~~önálló, sőt önálló~~ ^{önálló} intézményé.

A bürokratizmus hátterében az ember természetesen az okot, vagy okok sorozatát keresi. E téren az életviszonyok változására és az életviszonyokat rendezni hivatott közigazgatás módszerének elmaradottságára kell rámutatnunk. Tudvalevő u. i., hogy a kultúra fejlődésével változnak az életviszonyok s ennek megfelelően változnak az azokat nyomon követő, őket rendezni kívánó jogszabályok is. Csak egy maradt szigorúan változatlan a magyar közigazgatásban: az a módszer, ahogyan a közigazgatás ezeket a szabályokat az életviszonyokra ténylegesen alkalmazza, ahogyan tehát "végrehajt", vagy ahogyan eljár azokban az esetekben, melyekben nincs jogszabály, csak discrecionárius intézkedési lehetőség. Az élet megelőzte s állandóan megelőzi az őt kísérő, marokban tartó közigazgatást maradi berendezkedésével s még maradibb módszerével együtt. Erre szokás azt mondani, hogy Magyarországon a posztindusztriális viszonyokat még mindig pre-indusztriális rendszerrel és módon kívánják megoldani - természetesen ennek megfelelő eredménnyel.

Manapság ugyan könnyű azt mondani, hogy jelenleg a közigazgatási reform nem aktuális, mert háború van, amelyben az életünkért, pusztá fennmaradásunkért küzdünk, s minden néven nevezendő szempontot és követelményt ennek a szolgálatába kell állítanunk. Ez ugyan igaz, de semmi esetre sem jelenti azt, hogy ne készülhetnénk elő a közigazgatási reformra, melynek esetleges elmulasztása a győztes háború ellenére is felérne egy háborús veszteség következményeivel. A háború alatt tehát elő kell készülni a közigazgatás reformjára.

Ilyen előkészítést igényel a rádiónak és az autónak a közigazgatás szolgálatába való állítása, amit ez ideig preindusztriális természetének megfelelően a magyar közigazgatás csodálatos módon nélkülözni tudott. Mind a rádió, mind pedig az autó már régen elvesztette luxus jellegét s nélkülözhetetlen segítő eszközévé vált a küzdő, dolgozó, eredményeket produkálni kívánó embernek. A szoros értelemben vett gyakorlati élet már be is állította e segéd eszközöket a ~~szolgálatába~~ ^{szolgálatába} s elérkezett az az idő is, amikor mellőzésüket a közigazgatás sem teheti következmények nélkül.

1./Mint fentebb már mondtuk, a magyar közigazgatás rákfenéje a bürokratizmus. Nyilvánvalóan a közigazgatási reform legelső tennivalói közé tartozik ~~az közigazgatás újraszervezése~~ ~~kinövésének lefaragása~~ e rákfenék kioperálása, ami első sorban a fölösleges irásbeliség kellő fokra való lecsökkentésében kell, hogy jelentkezzen. Hogy ennek kiküszöbölésére egyebek közt a rádió mennyire alkalmasnak látszik, azt elméleti fejtegetések helyett az alábbiak során egyetlen markáns - egészen a gyakorlati életből vett - példával fogjuk bebizonyítani. E példában benne rejlik az egész magyar közigazgatás szellemissége...

Közismert tény, hogy az ország különböző törvényhatóságai-ba a belügyi kormányzat felszivódásra erdélyi menekülteket helyezett el. Valamilyen okból szükségessé vált, hogy közülök egynek a tartózkodási helye megállapítást nyerjen, talán valamelyik hozzátartozója kereste a Belügyminisztériumon keresztül. A minisztérium illetékes osztálya annak rendje és módja szerint aktát csinált az ügyből /: a hozzá befutott megkeresési kérvény alapján: /s azt elintézendő az alábbi felhívást intézte a törvényhatóságok első tisztviselőihez: "Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének. Székhelyén. Felhívom Alispán /: Polgármester: /Urat, hogy jelen rendeletem kézhezvételétől számított 14 napon belül jelentse, hogy a vezetése alatt álló törvényhatóság területén tartózkodik-e X.Y. erdélyi menekült. Nemleges jelentést is várok."

Az így elkészített és szabályszerűen aláírt fogalmazványt annyi példányban készíti el a belügyi segédhivatal, ahány első törvényhatósági tisztviselő van. Jelen esetben tehát 61. /: 41 vármegye és 20 törvényhatósági város: /Az egyetlen ^{akta} ezen a ponton már 61 aktává változik - bár ugyanazon miniszteriális számon.

S az akták gurulnak a szolgálati úton. Figyelmen kívül hagyva itt a 20 törvényhatósági várost, a 41 alispán továbbítja a belügyi rendelkezést főszolgabiráinak természetesen már rövidebb - mondjuk 8 napi - határidővel. Az ~~akta~~ akta itt újra osztódik és pedig elég csinos módon, tekintve, hogy a járások száma a megyei városok és szolgabirói kirendeltségekkel együtt jelenleg 344. /: 264 járás, 70 megyei város és 10 szolgabirói kirendeltség. /Az egyetlen aktából itt tehát már 405 db lett, s a darab szám helyett a vonatkozó iratokat már célszerűbb is kilógrammban kifejezni...

A guruló aktatömegben mindenegybes főszolgabíró lendít egyet. Felhívja valamennyi jelentéstételre - lehetőleg 4 napi határidővel! - jegyzői karát. Az akták osztódása ezen a ponton elérte a csillagászati számot, legalább is közigazgatási vonatkozásban, tekintve, hogy a jegyzők száma jelenleg 3140 a körjegyzőkkel együtt. Ami a felhasznált papír mennyiségét illeti, itt már csak métermázsában lehet gondolkodni.

A jegyzők jelentenek s az előbb vázolt folyamat megindul fordítva. Az akták a szolgálati uton most már fölfelé gurulnak, megduplázódik a számuk, meg a súlyuk, ha mind a dolog természeténél fogva nem is jut el a belügyminisztériumba, hanem csak közbeeső közigazgatási hatóságok irattárába fekszik.

A keresett X.Y.erdélyi menekült tehát megtaláltatott, a belügyminisztérium ismeri tartózkodási helyét s annak birtokában a benyújtott ügydarabot érdemben el tudja intézni.

De hogy ez az "eredmény" mennyi fölösleges írásbeliségbe, munkába, munkaenergiába, időbeli pazarlásba került, arról a fentiek után fölösleges részletesen beszélni. Így dolgozik a preindusztriális közigazgatási szervezet, ez a munka-módszere! Mert a fölül ugyan nincs kétség, hogy a keresett egyén csak egyetlen községben tartózkodhatik, jelenlétéről csak egyetlen jegyző tud jelentést ^{tenni}. A kérdés a közigazgatás reformjából nézve az, hogy miként lehetne éppen ezt az egyetlen jegyzőt szólásra bírni, jelentéstételre felhívni a sok mázsányi akta körbefuttatása nélkül s megkimélni így ezer más szervet a zaklatástól, munka- és időpazarlástól nem okozván ezáltal a köznek ily kis "eredményért" annyi fölösleges kiadást.

A megoldás a posztindusztriális közigazgatás feladata s véleményünk szerint csak egyetlen eszköz: a rádió felhasználásával lehetséges.

A katonaság már régen ^{bevezette} ~~alkalmazta~~ a rádió használatát s egyáltalán minden szerv, amelyik a XX. század életviszonyaival lépést kívánt tartani. Ez ideig csak a magyar közigazgatás merészelt az idők szelével dacolni.

A katonaság rádió használata egyébként utmutatásul szolgálhat a közigazgatás számára is. A nélkül, hogy e cikk-keretet alkalmasnak tartanók a rádió-ellátás technikai keresztülvitelének ismertetésére, csak azt a lényeg emeljük ki, hogy egy-egy közigazgatási szervet közigazgatási hatásköréhez mérten különböző teljesítményű rádió adó-vevő készülékkel kellene ellátni. Mondjuk a belügyminisztérium rendelkezne egy nagy adó-vevő

készülékkel, s a hatósági fokozat csökkenésével kissebbednék az adó-vevő készülék hatóereje is. E sorozatban a vármegye - mint középfoku hatóság! - R.12-vel, a járás - mint alsófoku hatóság - R.7-tel, a község pedig - mint helyi hatóság - R.6-tal volna ellátva. A jelezett adó-vevő készülékek a katonaságnál jól bevált és jól ismert típusokat jelentik.

A helyzet u.i. az, hogy a legkisebb vevő készülék is tudja fogni a legnagyobb adását /:utasítás!:/s ugyanakkor a nagyobb készülék a kisebb adását tudja felfogni, szükség esetén /:távolság, földrajzi ~~xxxxxxxx~~ adottságok stb.:/pedig ott van a közbeeső állomás.

A fent bemutatott közigazgatási példánál tehát az lett volna az eljárás, hogy az utasításként leadott távmondatra csak az a községi előljáróság tett volna jelentést, amelyiknek területén a keresett egyén tényleg tartózkodik. Az ügyel tehát egyedül az a szerv foglalkozott volna, amelyik annak elintézésére egyedül hivatott. Így a közigazgatás egy jókora fölösleges kiadástól, háromezer közigazgatási szerv pedig fölösleges zaklatástól, írásbeli munkától s a rövid határidő miatt nem kevesebb bosszuságtól szabadult volna meg. Végeredményben u.i. az utolsó szempont sem elhanyagolható tényező a teljesítmények szempontjából.

A bemutatott közigazgatási példa különben nem az egyetlen, ami ennyire fölösleges energia és munkaidő pazarlással s a közigazgatási szervek fölösleges zaklatásával jár. A tételt inkább úgy lehetne feállítani, hogy a felülről induló s ilyen felgöngyölítéssel járó intézkedések nagyrésze ilyen természetű, ami egyúttal azt is jelenti, hogy a rádiónak a közigazgatás szolgálatába való beállításával a közigazgatás lényegesen meggyorsulna, vesztene bürokratikus voltából, rugalmassá, eredményesebbé válnék, ami végső egyetlen célja lehet a közigazgatási reformnak s magának a haladottabb szellemű-posztindusztriális közigazgatási berendezkedésnek.

A szoros értelemben vett közigazgatási esetek mellett még egy másik természetű példát is fel kell itt hoznunk a rádió ~~xxxxxx~~ igénybe vétele érdekében, ami szintén komolyan megfontolandó okot tud a mérlegelés serpenyőjébe vetni, különösen háborus időben.

Közismert tény, hogy a mozgósítás közigazgatási szervek igénybevételeivel történik. /:posta, községi előljáróság stb.:/ Ezeknek mozgóképessége, gyorsasága korlátozza a mozgósítási e-

Köszönöm,

ami csak akkor tekinthető megfelelőnek, ha a mozgósított alakulatok egyedei a lehető legrövidebb idő alatt /:24-48 óra!:/ be tudnak alakulataikhoz vonulni. ~~xxjxkxk~~ Az eddigi eredmények azt mutatják, hogy a mozgósítás még ott is hagy maga után kívánni valót, ahol a katonai alakulatok közvetlen közelről /:a közeli környékről:/egésztik ki magukat, tehát egy-egy alakulat egyedei az alakulat ~~központjához~~ központjának közelében laknak. Ellenben még inkább nehezkesebb ott a helyzet, ahol az alakulat nem közelről, hanem az egész ország területéről egészíti ki önmagát. /:gyorshadtest.:/A póstai szervek bármily tökéletes működése mellett sem lehet azt kívánni, hogy egy Ungvárról elindított behívó alapján valaki pl. megfelelő időben beérkezzék Gyékényesről Ungvárra. A késedelemnek pedig az alakulatok felkészülésénél, elvonulásánál, esetleges harcbevételénél itt nem is vázolható következményei lehetnek.

Nincs kétség az iránt, hogy e téren jövőben a közigazgatás szolgálatába állított rádióknak még komoly szerepe lesz, csak úgy mint a légvédelem illetőleg légoltalom terén, aminek jeleit már az eddigi légiveszélyek alkalmával is észrevehették a közigazgatási szervek.

Természetesen a rádió igénybevételével távólról sem szűnik meg az írásbeliség, legfeljebb ~~axfölsöslagosxixáskkixáság~~ annak fölsöleges, a mellett drága, időt pocsékoló kinövései. A lassabb tempót bíró, vagy éppen fontos ügyek továbbra is írásban intéz-
tetnének. Megjegyzendő különben is, hogy a teherterelt úgy sem ezek ~~axxügyek~~ jelentik a közigazgatás szerveinek, hanem azok a jelentéktelen ügyek, amelyek egy percnyi idővesztést sem érnek s mégis kilós s hogy ne mondjuk: mázsás aktákat görgetnek maguk előtt. A katonaságnál is megmaradt az írásbeliség a rádió használata mellett is. ~~Sxaxonnxfalülxfelxkklkxfakkkxkx~~

Itt említjük meg a távközlő berendezés szükségességét köz- is községi vonatkozásban. A községi hivatalos ~~közlésnek~~ hirdetések mai forrása és hirdetési módja még ma is a községi "kisbíró dobolása." "Közhirré tétetik"- olvassa a kisbíró nagy öntudattal és lehetőleg senki által meg nem érthető kiejtéssel nap-nap után a község közleményeit. Mennyivel más volna a helyzet /:meny- nyivel jobban illenék a XX. század közigazgatásához!:/ ha ezek a községi hirdetések közvetlenül a község házáról nyernének megafon utján továbbítást s azt hozzáértő ember olvasná fel és magyarázná meg a hivatalos nyelvjárásban amugyis nem túl nagy mértékben járatos falusi közönségnek.

A községházának megafonnal való ellátása egyuttal lehetővé tenné azt is, hogy onnan megfelelő időben kulturális előadások tartassanak.

A községeknek ilyen távközlő berendezéssel való felszerelése ugyancsak a közigazgatási reformmal kapcsolatos feladat. Előkészítése, kidolgozása, megszervezése már most megkezdhető, hogy a háboru befejezése után csak egyszerűen végre kelljen hajtani.

2./Ugyane témakörbe tartozik a közigazgatás bizonyos szerveinek autóval való ellátása is. A bürokratizmus az előbbieknél során említettekén kívül abban is jelentkezik, hogy az intézkedő szerv nem láthatja az akta-szám mögött meghúzódó emberi arcokat s főleg pedig nem láthatja a létrehozni kívánt eredményeket. /:pl. gazdasági felügyelő.:/U. i. a "kiszállások" most divó rendszere mindennek nevezhető, csak éppen célravezetőnek nem. A kiszállás jelenlegi formájában nem egyéb, mint néhány /:kevesebb:/ tisztviselő jó-rossz pénzszerzési lehetősége, mellékkereseti forrása. /:Ugyn. "mellékes"!:/Szokásjogi alapon benne nem is az a fontos, hogy a "kiszálló" tisztviselő olyan valami eredményt hozzon létre, amit íróasztal mellett nem produkálható, hanem, hogy alkalom adtán fizetésén felül - ami olykor-olykor tényleg kevés - keressen is valamit. Pedig aligha hihető, hogy a kiszállások közigazgatási megszervezésének ez lett volna az egyedüli indítóoka. Csak éppen a gyakorlat ~~xxx~~ tette azokat ilyenné.

Általában kiszállásoknál csak vonatot lehet használni. Erdemes volna kimutatni, hogy a községek hány %-a közelíthető meg vonattal és hány %-a nem. A kiszállásokat illetően tehát már itt jelentkezik az első nehézség. Ha pedig egy-egy községgel is érhető vonattal, -annál nehezebben hagyható el! Sokszor csak félórás munkaidőre volna szükség s a kiszálló tisztviselőnek ott kell rostokolnia, mert nincs vonat. Ül tehát nyugodtan - és majd felveszi a meg nem érdemelt kiszállási díjat. A mellett azonban otthoni munkája elmarad, más községbe nem jut el. Itt is - ott is mulasztás, - közigazgatási eredménytelenség.

E bajon csak az autó használat fokozottabb bevezetése segít. Az autó ez idő szerint - még normális viszonyok mellett is! - csak igazán kiválasztott közigazgatási szerveknek áll állandóan rendelkezésére, /:államépítészeti hivatal főnöke, alispán /:de távolról sem mindazoknak, amelyeknek erre talán a legnagyobb szükségük volna.

